

K čS

F 72/1918

9010790, 1-9

COBISS •

Izhaja vsakega 15. dne m
celoletno **6 kron**, polletno

Dopise je pošiljati
uprave" v Ljubljani

AMOUUPRAVA

—
Leto I. — 1918.

Štev. 1.

Hranilnica kmečkih očin v Ljubljani

v hiši Zadrुžne zveze, Durska cesta 32
(nasproti „Bavarskemu dvoru“ bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4%₀

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih za-
jema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča
daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na
amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na
menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.-12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih
občin z vsem premoženjem in davčno močjo.
Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po
pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade iz-
ključena, zato je denar v hranilnici popolnoma
varno naložen in se ni bati nobene izgube.

brez
odbitka

RAZŠIRJAJTE

„SAMOU PRAVO“!

Celoletna naročnina znaša 6 kron, polletna pa 3 krome.

: List izhaja enkrat na mesec na dvanajstih straneh. :

F 72

1483-5

E 9010790

Letnik I.

Ljubljana, v januarju 1918.

Št. 1.

SAMOUPRAVA

Uradno glasilo deželnega odbora vojvodine Kranjske.

Izdajatelj in lastnik: Deželni odbor kranjski.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Samouprave“ v Ljubljani. — Rokopjsi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Samouprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom v „Samoupravi“:
1/2 str. 160 K, 1/4 str. 80 K, 1/8 str. 50 K
za celo leto.

Vabilo na naročbo.

Glasom sklepa deželnega odbora z dne 17. decembra 1917 se je „Občinska Uprava“, glasilo kmečke županske zveze, s pričetkom leta 1918. podeželila ter pod imenom „Samouprava“ postala uradno glasilo deželnega odbora kranjskega. Kot naslednica „Občinske Uprave“ bo tedaj zanaprej izhajala „Samouprava“ sicer pod spremenjenim lastnikom in drugim imenom, smer in namen pa bo ostal listu podoben, kot ga je imel pod prejšnjim gospodarjem in prejšnjim imenom. Tudi „Samouprava“ bo prinašala članke strokovne vsebine, ki bodo važni za naše župane in druge javne funkcionarje. Kot „Občinska Uprava“ prinašala bo tudi „Samouprava“ vprašanja in odgovore in uredništvo bo ravno na ta del polagalo veliko važnost. V listu se bodo objavili vsi važni sklepi in odredbe deželnega odbora kot tudi odredbe, naredbe in ukazi drugih oblastev, v kolikor bodo tisti važni za naročnike in čitatelje lista.

„Samouprava“ bo izhajala enkrat na mesec in sicer na 12 straneh. Naročnina ostane zaenkrat ista kot je bila določena za „Občinsko Upravo“, namreč 6 K na leto.

Vsem naročnikom „Občinske Uprave“ kličemo: „Ostanite zvesti listu tudi pod novim imenom! Priporočajte ga in mu pridobivajte novih naročnikov.“

Uredništvo.

Zakon v varstvo beguncev.

Dolga je pot, ki jo mora napraviti pri nas vsak zakonski načrt iz odseka skozi državno in gosposko zbornico, da postane zakon. To vidimo pri begunskem zakonu zopet znova. Dne 12. julija 1917 je bil načrt zakona kot ga je napravil begunski odsek z malo spremembami sprejet v državni zbornici, od tu je šel v gosposko zbornico in bil še-le dne 11. januarja t. l. kot zakon z dne 31. decembra 1917 objavljen v državnem zakoniku pod št. 15. Glavna misel zakona je kot je to povdarjal že odsekov poročevalec v državni zbornici — da se beguncem, tem največjim in najbolj nesrečnim revežem da pravica do begunske podpore, dočim so dosedaj tisto vživali le kot ubožno miloščino, do katere niso imeli pravne pravice.

Naša dežela hvala Bogu nima svojih beguncev, živi pa pri nas veliko število naših rojakov iz Goriške in Primorske, ki jih je zadela usoda, da so morali zapustiti svojo grudo, svoje ljubljene domove. Dolžnost naših županov je, da gredo nesrečnim rojakom na roko pri vsaki priliki in v vsaki zadevi, zato je potrebno, da se tudi oni seznanijo z begunskim zakonom.

V sledečem podamo v kratkem najvažnejša določila tega zakona:

Kedo je do begunske preskrbe upravičen?

Do begunske preskrbe je v zmyslu zakona upravičen vsakdo, ki je moral bodisi vsled oblastvene odredbe, bodisi prostovoljno vsled preteče neposredne vojne nevarnosti zapustiti svoje stalno bivališče ali se tjakaj ne more zopet povrniti ter iz svojih dohodkov ne more preživljati sebe in svojih v skupnem gospodarstvu živečih družinskih članov.

Pravica do begunske preskrbe neha, ko prenehajo ti predpogoji in sicer, če bi se dovolila splošna vrnitev na stalno bivališče tekom 60 dni po vrnitvi ali po preteku za vrnitev določenega in zadostno razglašene roka, ki mora trajati najmanj 30 dni. Nepremožni vojni begunci, ki so morali svoje domove zapustiti v času, ko je bil ta zakon že v veljavi, se morajo začasno podati, če hočejo biti begunske preskrbe deležni, v za ta namen od oblastva določene kraje. Pri določitvi teh krajev morajo oblastva upoštevati narodnost, vero in deželo odkoder so begunci prišli, njih želje kot tudi okolnost, če jih dotične občine sploh morejo sprejeti.

Način preskrbe.

Način preskrbe beguncev je dvojen:

- a) naturalna preskrba;
- b) begunska podpora.

Naturalna preskrba beguncev se vrši potom skupnih naselbin.

V teh dobe begunci brezplačno hrano in stanovanje. Naselbine beguncev morajo biti tako urejene, da odgovarjajo zdravstvenim predpisom kot tudi npravnosti in da osebe, ki pripadajo eni družini stanujejo lahko skupaj. Če hoče begunec skupno naselbino zapustiti in se naseliti drugod, se mu to — razen če za to govore prav tehtni vzroki — ne sme braniti. Za dušne pastirje, učitelje, zdravnike in druge organe, ki imajo z begunci v taborih opravila, se smejo nastaviti praviloma samo taki ljudje, ki so zmožni jezika, ki ga govore begunci in poznajo njihove šege in običaje. Beguncem živečim po skupnih naselbinah se mora dati prilika, da po svojih zaupnikih sodelujejo pri upravi naselbin; preskrbeti je tudi za verske in kulturne potrebe v njih maternem jeziku, za oskrbo varstva posebno potrebnih oseb (otrok, bolnikov, hiralcev) kakor tudi, da begunci dobe priložnost za delo.

Nepremožni begunci, ki nočejo v naturalno preskrbo ali so tisto zapustili, imajo pravico do denarne begunske podpore, ki znaša 2 K na dan za vsako osebo. Ta podpora se izplača tudi za nazaj in sicer do 21. julija 1917. Če se je zglasitev zvršila pozneje kot 3 mesece potem, ko je bil ta zakon razglašen, se begunska podpora računa in izplača le od dneva priglasitve dalje. Za nepremožne je v zmyslu poročila begunskega odseka smatrati one osebe, ki dokazano iz svojih dohodkov ne morejo preživljati sebe in svojcev. Stari ali vsled bolezni za delo nesposobni begunci, ki žive čisto sami ali nimajo nobenih domačih, ki bi jih podpirali, dobe podporo v dvojni izmeri t. j. po 4 K na dan.

Postranski zaslužek begunca ali enega izmed v skupnem gospodarstvu živečega družinskega člana ima vpliv na begunsko podporo le tedaj, če je ta trajen in presega znesek 2 K za osebo na dan. V takem slučaju se podpora zmanjša za polovico zneska, ki ga zasluži dnevno čez 2 K. Kdor n. pr. zasluži na dan 3 K, se mu odbije od podpore 50 h na dan in dobi mesto 2 K samo 1 K 50 h. Če znaša znesek, ki ga begunec zasluži čez 2 K na dan dvakrat toliko kot znaša begunska podpora, tedaj podpora v polnem obsegu odpade. Kdor tedaj zasluži na dan 6 K mu za njegovo osebo begunska podpora odpade. Podpora se ustavi tudi tedaj, če begunec vstopi v naturalno oskrbo.

Podpore ranjencev, pokojnine invalidov, državna preživnina svojcev vpoklicanih po zakonu z dne 27. julija 1917, drž. zak. št. 313, druge preskrbnine, miloščine i. t. d. se v begunsko podporo kot tudi v naturalno oskrbo ne smejo vračunati. Zakon pooblašča vlado, da sme begunske podpore, v slučaju, da bi tiste več ne odgovarjale razmeram, primerno povišati.

Važen za begunce, ki uživajo običajno begunsko podporo je zlasti § 9. begunskega zakona, ki se glasi: onim nepremožnim osebam, ki so svoj čas morale vsled oblastvene odredbe (evakuacije) zapustiti svoje bivališče in vsled svojega bivanja na takratnem ali sedanjem vojnem ozemlju niso bile deležne nikake državne podpore za evakuirance, odnosno begunce, ali so jo izgubile vsled poznejše izločitve njihovega bivališča iz ozemlja za begunsko nastanjenje, se ima nakazati naknadno — vkolikor doba, v kateri niso uživali podpore presega 3 mesece — na podlagi utemeljene prošnje vzdrževalni prispevek po 1 K na dan do skupnega zneska največ 500 K za osebo.

Pravico do tega naknadnega plačila se mora uveljaviti tekom 3 mesecev po razglasitvi tega zakona.

Iz besedila zgoraj navedenega paragrafa je razvidno, da imajo pravico do tega naknadnega plačila samo prebivalci iz evakuiranih t. j. izpraznjenih krajev, tedaj iz krajev, iz katerih so morali oditi na ukaz vojaške ali politične oblasti. Begunci, ki so zapustili svoje domove sicer vsled vojne nevarnosti, vendar pa ne na ukaz oblasti, tega naknadnega izplačila ne morejo biti deležni.

Oblastva, pri katerih se vlagajo prošnje za podpore.

Glasom naredbe notranjega ministrstva z dne 16. januarja t. l. drž. zak. št. 19 odločajo glede prošnje za begunske podpore v I. stopnji:

na Dunaju: centrala za preskrbo vojnih beguncev na Dunaju („Zentralstelle der Fürsorge für Kriegsflüchtlinge in Wien“); v kolikor se tiče beguncev iz Galicije in Bukovine tozadevna pomožna odbora za begunce iz Galicije odnosno Bukovine;

v praškem policijskem rajonu: „centrala za preskrbo vojnih beguncev v Pragi“; v Brnu: policijsko ravnateljstvo v Brnu; v Ljubljani in v okrajnem glavarstvu Ljubljanska okolica: c. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani oddelek: „oskrbovanje beguncev“;

v vseh drugih krajih v Avstriji, c. kr. okrajna glavarstva, ki so begunske zadeve že dosedaj imela v rokah.

Krajevno je za odločanje glede izplačevanja podpor pristojno ono izmed zgoraj navedenih oblastev, v katerega okrožju hoče prosilec dobivati podporo v prihodnje; glede izplačila zaostale podpore do 21. julija 1917, pa ono, kjer je begunec v tistem času stanoval. Prošnje je vlagati pri oblastvu kraja, v katerem begunec stanuje.

Radi izplačila naknadnega vzdrževalnega prispevka v zmyslu § 9. begunskega zakona odloča ono c. kr. okrajno glavarstvo, kjer je begunec imel pred evakuacijo svoje redno bivališče. To svojo zahtevo pa mora begunec po formularju prijaviti pri oblastvu, kjer stanuje. O pritožbah proti odločbam oblastva I. stopnje, odločuje c. kr. deželna vlada.

Nekaj opazk glede vzdrževanja javnih cest, potov in mostov v občini.

Naloga pričujoče razprave je, pokazati, kdo je po zakonu dolžan nositi stroške za vzdrževanje javnih občinskih, vaških in gospodarskih potov,*^{*)} dalje, na kateri način je ta pota vzdrževati in pa katera oblastva so poklicana, da skrbе v tej stvari. Večkrat se županstva in pa tudi gospodarski odbori obračajo do deželnega odbora v raznih cestnih zadevah. Iz ótičnih poročil je posneti, da si ponekod niso na jasnem, kako naj bi se uredilo vzdrževanje javnih potov v občini, zlasti tistih, ki so za splošni promet bolj važna, in pa nadalje kateri organ (katero oblastvo) ima po zakonitih določilih gledati na to, da se nahajajo ceste, pota in mostovi v dobrem stanju.

Glede splošne dolžnosti do vzdrževanja javnih potov v občini so v cestnem zakonu za Kranjsko (zakon z dne 21. febr. 1912, deželni zak. št. 22 iz 1913) naslednje

^{*)} Definicije, katera pota so občinska, katera pota vaška in katera gospodarska, glej v §§ 3, 4, 5, cestnega zakona,

I. Splošne zakonite določbe.

1) Občinske ceste in občinska pota (§ 15.).

„Navadno je vsaka občina dolžna skrbeti za to, da se v njenem ozemlju redno grade in vzdržujejo potrebne občinske ceste in občinska pota, mostovi in brvi na njih.“

Naprava in vzdrževanje občinskih cest in občinskih potov, mostov in brvi je notranja občinska stvar. Za preskrbo tozadevnih denarnih dajatev in naturalnih del veljajo določila občinskega reda.“

2) Vaška pota (§ 19.).

„Stroške za napravo in vzdrževanje v § 4. omenjenih potov (t. j. vaških potov) trpe kraji, ki jih rabijo. V ozira vrednih slučajih prispeva tudi občina.“

Kdo je dolžan napravljati in vzdrževati vaška pota in kako in koliko naj prispeva k stroškom, odloča po določilih občinskega reda občinski odbor in prizivnim potom deželni odbor.“

3) Gospodarska pota (§ 20.).

„Stroške za vzdrževanje javnih gospodarskih potov nosijo v prvi vrsti oni, katerim so zlasti za uporabo namenjena.“ „V ozira vrednih slučajih naj prispeva k stroškom po razmerju splošne javne uporabe dotičnega pota občina, v katere ozemlju taka gospodarska pota ležijo.

O tem, kdo da je dolžan napravljati in vzdrževati taka pota in kako in koliko naj prispeva k stroškom, odloča občinski odbor in prizivnim potom deželni odbor, pri čemer naj se zmiselno uporablja določbo zadnjega odstavka § 19.“

Po gorenjih zakonitih določbah ima torej za občinske ceste skrbeti vsa občina. Za vaška pota skrbe dotični kraji, ki jih rabijo, za gospodarska pota pa oni (posestniki), katerim so zlasti za uporabo namenjena.

II. Nadaljna podrobna porazdelitev.

Kako se v vsakem posameznem slučaju podrobno določijo prispevki oziroma naturalna dela posameznih občanov za popravo kakega pota, o tem ima po zakonu sklepati občinski odbor sam.

Glede občinskih potov (§ 15. cestnega zakona) pravi zakon doslovno, da je vzdrževanje občinskih cest in potov, mostov in brvi „notranja občinska stvar“ in da veljajo za to določbe občinskega reda. Ravnotako glede vaških in gospodarskih potov (§§ 19. in 20. cest. zak.), kjer je rečeno, da ima o tem, kdo je dolžan vzdrževati ta pota, kako in koliko naj prispeva k stroškom, odločati občinski odbor in prizivnim potom deželni odbor.

1) Pristojni organ.

Že občinski red izročča v § 28. vso skrb za to, da se vzdržujejo občinske ceste, pota, prostori in mostovi, ter da se brez nevarnosti in težave hodi in vozi po cestah — občini, i. s. v lastnem delokrogu.

Ravnotako § 35. cestnega zakona, ki pravi: „Občina je dolžna skrbeti za napravo in vzdrževanje občinskih cest in občinskih potov, vaških in gospodarskih potov.“ Župan in pa občinski odbor sta torej po zakonu poklicani organ v zadevah, ki se tičejo občinskih, vaških in gospodarskih potov in mostov, in sicer na prvi stopnji (instanci). To je potrebno poudariti vsled tega, ker se še vedno ponavljajo slučajji, da v cestnih stvareh ponekod nastopajo gospodarski odbori i. s. kakor je videti, kar samiodsebe. Cestni zakon gospodarskim odborom ne daje prav nobene funkcije (uradnega opravila) v cestnih stvareh. Načelniki gospodarskih odborov smejo le tedaj nastopati v zadevah, ki se tičejo vzdrževanja javnih potov in mostov v občini, ako so bili po smislu § 52 občinskega reda od občinskega odbora v to izrecno pooblašteni

in postavljeni. V tem slučaju so pa oni le pomožni organ županov in se morajo v vseh rečeh ravnati po njegovih naročilih.

Nadzorovalni organ nad občinami v zadevi naprave in vzdrževanja občinskih, vaških in gospodarskih potov, so po § 29. cestnega zakona cestni okrajni odbori, ki pa v svoji lastnosti niso nikaka pritožbena inštanca proti sklepom občine, temveč samo pomožni organ deželnega odbora, ki je najvišje oblastvo v avtonomnih stvareh, ki se tičejo javnih neerarskih (nedržavnih) cest in potov. Konečno nadzorujejo delovanje občin v cestnih stvareh tudi še politična oblastva, ki so po smislu določb § 36. cest. zak. dolžna, da nastale ovire na javnih cestah in potih v slučaju preteče nevarnosti ob stroških prizadetih občin sama od sebe odpravijo.

2) Način vzdrževanja javnih potov.

Povedali smo že, kdo je po zakonu dolžan skrbeti oziroma nositi stroške za vzdrževanje občinskih cest in potov ter vaških in gospodarskih potov. V tem oziru se zakon omejuje zgolj na splošno določbo, kakor „občina“ — „kraj“ itd. ter prepušča nadaljno podrobno izvedbo in porazdelitev tozadevnih bremen občinskemu odboru, da ti sklenejo, na kak način naj se v občini vzdržujejo javne ceste, pota in mostovi. Tako izvršujejo po nekod županstva vsa potrebna dela in popravila javnih potov v lastni režiji, t. j. občina postavi v vsakoletni proračun med potrebščine gotov znesek za nabavo gramoza, za posipavanje in popravila javnih potov v občini ter pokrije dotične stroške z dokladami od vseh občanov. Ko pride čas, najame župan delavce, jim da potrebna naročila in poskrbi, da se vsa dela dobro in vestno izvrše.

Ponavadi se na ta način vzdržujejo važnejša pota, t. j. občinska, sempatje tudi celo vaška pota.

Po drugih občinah, zlasti po manjših, je vzdrževanje javnih cest in potov zopet tako urejeno, da dobi vsak občan odkazan gotov del ali kos pota, za katerega mora sam skrbeti, torej da potrebno delo sam osebno opravi (občinska tlaka) ali pa da za dotična dela na svoj račun najame kakega delavca. Pota se na ta način porazdele pač v prvi vrsti med bližnje posestnike. Ta način vzdrževanja je splošno navaden pri vaških in gospodarskih, ki so itak namenjene predvsem za lokalne potrebe ali celo posameznim vaščanom. Pa tudi občinska pota se ponekod na ta način vzdržujejo in tuptam celo samo od bližnjih občanov kar je povsem protizakonito. Seveda se potem drugim občanom, ki radi krajevnih razmer pri popravilu občinskih potov ne sodelujejo, odkažejo primerno večji deli vaških potov, toda s tem nikakor ni še zasigurano sorazmerno prispevanje k občinskim potrebam, ki je in mora biti podlaga vse občinske tlake.

Ker imajo po drugem načinu vzdrževanja javnih cest in potov vsa potrebna dela in vožnje opraviti prizadeti občani sami, se ta reč uprave občine zaenkrat ne tiče. Zato se tudi županstva pri sestavi letnih proračunov oziroma stroškov občine na ta osebna bremena občanov ne ozirajo, čeravno bi se pravilno tudi ta občinska tlaka morala preceniti, da bi bilo na prvi pogled razvidno, kolika bremena skupaj (denarna in naturalna) imajo nositi občani.

Iz različnosti postopanja občin pri vzdrževanju javnih, zlasti občinskih cest, izvirajo neizogibni nedostatki, bodisi v prometnem oziru kakor tudi v upravnem, ki jih je tembolj treba odpraviti, čimbolj dajejo povod za razne pritožbe občanov, kakor tudi javnih oblastev. Poglejmo te nedostatke!

Tam kjer so javne ceste in pota odkazana posameznim občanom, da skrbe vsak za svoj del ali kos pota, bo pač pot taka, kakor jo dotičnik ima zanjo skrbeti, vzdržuje. En del bo boljše posut in popravljen, drugi zopet slabše ali pa celo nič. Zamujena ali nezadostna dela kakega občana da županstvo sicer tudi tukaj lahko na stroške dotičnika izvršiti, toda taka prisilna sredstva morejo odpraviti le posamezne nedostatke, ne morejo pa doseči, da bi bilo stanje cest in potov skozi in skozi enako.

Posledica tega je, da ceste niso v takem stanju, kakor bi pri zadostnem oskrbovanju morale biti. Če je že ta način vzdrževanja pri manj važnih potih, predvsem pri gospodarskih, pa tudi pri vaških potih z ozirom na manjši promet in temu primerna manjša vzdrževalna dela kolikor toliko utemeljen, pa se opisani način pri vzdrževanju važnejših cest torej predvsem občinskih cest, nikakor ne da zagovarjati. Občinske ceste potrebujejo radi večje važnosti za javni promet in radi večjega prometa tudi večjo oskrbo in mnogo več popravil, ki jih je treba izvršiti po gotovem načrtu in pod enotnim vodstvom. Vsega tega nam pa zgoraj opisani način vzdrževanja, kjer je edino odvisno od vestnosti vsakega posameznega občana, kako bo svoj del ceste vzdrževal, ne more zagotoviti. Jasno je torej, da za občinske ceste ta način vzdrževanja ni primeren.

Poleg prometnih ozirov, ki govore za to, da prevzame vzdrževanje občinskih cest in mostov županstvo v lastni režiji, treba upoštevati še druge neprilike n. pr. upornost, zavlačevanja itd., ki so zvezane s tem, ako se skrb za vzdrževanje ceste prepusti direktno posameznikom.

Pozabiti tudi ne smemo, da se premoženjske razmere posameznih občanov spreminjajo, eno leto plačuje taalioni več davkov, drugo leto manj. Dosledno bi se pri porazdeljevanju potov med posamezne občane to dejstvo moralo upoštevati ter razdelitev vsako leto spreminjati, kar bi pa bilo združeno s precejšnjimi težkočami.

Pa tudi občinski red, če se poglobimo v zmisel njegovih določb, ne dopušča nobenega dvoma, kako naj se pravilno vzdržujejo občinska pota. Predvsem bodi pripomnjeno, da je mnenje, češ, da po občinskem redu ni zabranjeno, k vzdrževanju občinskih potov pritegniti samo bližnje posestnike, čisto napačno. Stroški za vzdrževanje občinskih cest in potov in mostov spadajo med splošne občinske potrebščine oziroma stroške ter se morajo ravnotako kakor ti porazdeliti med vse občane, in sicer enakomerno, t. j. po razmerju njih davkov.

Že zgoraj sem povedal, da niti občinski red niti cestni zakon glede načina vzdrževanja javnih cest in potov ne zavzemata nobenega določenega stališča, marveč da pripuščata to stvar povsem občinam samim, da si po svoje uredi, ali naj se v njih ozemlju vzdržujejo pota z dokladami ali pa s tlako. Po gorenjem opisu pa je zadostno obrazloženo, da govore tehtni praktični razlogi za to, da je primernejše, ako vzdrževanje občinskih cest in mostov vzame županstvo v svoje roke in vodi dotična opravila v lastni režiji in pokrije stroške iz občinske blagajne. Glede vaških in gospodarskih potov pa takih razlogov ni, zato se ta pota, kjer je to v navadi, še naprej lahko vzdržujejo z občinsko tlako posameznih občanov. Iz prometnih ozirov bi bilo pač pripomniti, da bi se tudi pri popravi vaških in gospodarskih potov s tlako postopalo enotnejše in po načrtu, za kar naj se županstva čimbolj zavzamejo.

Rabojemno pravo.

Navodnik in zakon.

Spisal dr. Fran Mohorič.

I. Navodnik.

1. Uvodne splošnosti.

1. Rabojemno pravo*) spada med one dele občnega zasebnega državlanskega prava,

*) Raba trdnice se pojasni v dodatni pripombi navodnika.

ki so skupni vsem državljanom neglede na posamezne posebne gospodarske in državlanske stroke.

Poleg obsega občnega zasebnega državlanskega prava so se namreč tekom časa razvile in posebej vzakonile nekatere posebne gospodarsko - državlanske

stroke, med njimi zlasti trgovsko pravo, menično pravo, borzno pravo, rudarsko pravo, patentno in izumstveno pravo i. t. d., ki ustanavljajo umestne določbe za posebne odnošaje imenovanih strok in se urejajo ravno zato, ker niso vsem državljanom potrebne in prav zato ne skupne, in se iz tega razloga ne dajo vzakonjevati med določbe občnega državljankega prava. Motile bi tam občni pregled in stvarni red; kajti ustanavljajo namreč v sicer enakih panogah različne, večkrat celo nasprotujoče predpise in ne samo posebne, čez občno zasebno državljanstvo stroko segajoče nadalje ureditve. Tako ima ravno trgovinstvo ne samo zase posebne nove odnošaje mimo občne zasebnopravnih, ampak tudi pri vzporedno sorodnih odnošajih drugačne ali celo protivne ureditve. Za vzgled naj zadostuje primera o zakonitih obrestih, ki znašajo v občnih zasebnih odnošajih 5%, v trgovinskih 6%; nadalje glede razlage pogodeb, v tem oziru občni državljanški zakonik polaga važnost na oddano izjavo, trgovinski zakon na voljo strank i. t. d.

Vsak državljan, ki nima svoje hiše in ne svojega zemljišča, je primoran k raboju glede hiše — stana, ker brez njega ne more v naravi najti zavetišča zoper nepravilne narave, zlasti podnebja, — in glede zemljišča, kolikor je navezan na neposredno pridobivanje živil iz zemlje. Poljedelstvo je vezano na stalno in stanovito grudo, trgovinstvo je gibljivo, teži za ugodnimi prilikami, in je zaradi tega primoran trgovec čestokrat poleg lastne hiše iti s svojim bivališčem za sledom trgovine v tujo hišo — v rabojem.

Vkljub temu pa ostanejo osebni in stvarni odnošaji za trgovca in trgovinstvo isti kakor za navadnega seljaka, — in prav zaradi teh odnošajev vseobčnosti je potrebna ureditev rabojemnega prava pod isto streho občnega državljankega zakona z določbami, veljavnimi za vse državljanke v enaki meri.

II. Pojm rabojema je označen v § 1090. o. d. z.: „Pogodba, s katero pridobi kdo rabo neporabljive stvari za določen čas in za določeno ceno, se imenuje sploh rabojem“.

Kateri so torej znaki rabojema?

1. Pred vsem se nam vriva vprašanje, kaj pomeni izraz: stvar? Vsakdanja skušnja nas uči, da gre pri raboju pred vsem za dejansko rabo in vporabo, in vsled tega torej pred vsem — za telesne stvari; kajti te telesne stvari dopuščajo dejansko, to je telesno rabo in vporabo. Toda vsakdanja skušnja nas tudi uči, da je možno v raboju vzeti tudi netelesne reči, ne sicer posamezne idealne pravice, pač pa cele skupine ali sestavine pravic, ki dopuščajo njih gmotno izkoriščanje, kakor na primer: lovska pravica, obrtni privilegiji, svoj čas desetina, koncesije i. t. d. Seveda so te skupinske pravice vedno take, da je ž njimi združena vporaba telesnih stvari, ali vsaj na-

prava telesnih stvari, strojev, naprava mostu (v svrhu dobičkanosnega pobiranja mostnine). Pregled teh pravic kaže, da je njih gmotno izkoriščanje — stvar trajne gospodarske uprave, in da se dajo izvršenim potom zasegati več ali manj zgolj po prisilni upravi.

Seveda se dajo pod pojm „stvari“ v širšem pomenu podrežati telesne in netelesne stvari. Pojm stvari je označen v § 285 o. d. z.: Vse, kar je razločeno od osebe, in kar služi človeku v vporabo, se imenuje v pravnem zmislu — stvar.

2. Toda nastane zopet vprašanje, ali spadajo vse skupinske pravice kakor na pr. privilegijska pravica, koncesijska pravica i. t. d. res tudi med — neporabljive pravice.

In s tem pridemo sploh k vprašanju, ali je res znak neporabljivosti bistveni znak — rabojemnega predmeta?

Če mislimo na raboju zemljišča, hiše i. t. d., moramo trditi, da je zemljišče neporabljivo, in enako tudi hiša, — če se ne zlorablja in v nastalih nedostatkih sproti popravlja; sicer pa so tudi telesne stvari (zlasti pohištvo, orodje) porabljive. Hiša lahko pogori, zemljišče voda odnese, potopi — razpade; prenatanko se torej znak neporabljivosti ne sme jemati, ampak le bolje v tem zmislu, da se raztega raboju na stvari, ki dopuščajo gospodarstveno trajno vporabo.

Tako vporabo pa dopuščajo tudi ob sebi porabljive stvari, toda ta vporaba je drugotna; porabljiva stvar se ne vporablja v svrhu porabe, ampak v kako drugo več ali manj trajno porabo, n. pr. sadje spada gotovo med porabljive stvari. Lahko si pa kdo izposodi ali najame sadje (jabolka, hruške, slive, pomaranče, suho sadje) v svrhu izložbe za reklamo v svojem izložbenem oknu. Seveda trgovec v takem slučaju ne najame sadja za lastno povžitje — ampak za drugotno — izložbeno, razstavno, reklamno porabo.

3. § 1090. določa, da se pri raboju dogovarja poraba stvari za določen čas; temu nasproti pa govori § 1116. o tem, da se more rabojemna pogodba skleniti tudi za nedočen čas. Toda izraz „določen čas“ je umevati pravilno le v zmislu, da se določa „cena“ rabojema, to je rabojemni odplatek z ozirom na kako časovno določeno enoto; kriva bi bila domneva, da se sme rabojemna pogodba skleniti samo na določen čas.

4. Tudi izraz rabojemna „cena“ — je potreben pojasnitve. Cena je znak kupčije, namreč denarni odplatek za kupljeno stvar. § 1053 o. d. z. se glasi: S kupno pogodbo se prepušča stvar drugemu za določeno svoto gotovine. Tudi napis k § 1055, se glasi: Kupnina (kupna cena) mora vedno obstajati v gotovini. Toda ta § sam navaja drugačen slučaj, in predpisuje:

Če se proda stvar deloma za gotovino, deloma za drugo (negotovinsko) stvar, velja pogodba za kupčijo, kadar ima negotovinska stvar enako vrednost z gotovino; če pa gotovinski odplatek ne dosega polovice (enakosti) odplatka, velja pogodba kot zamenjava.

Prav tako je tudi razlagati pojem cene pri rabojemu. Običajno se dogovarja sicer odplatek pri rabojemu v gotovini, sicer je pa veljaven vsak drugi odplatek zlasti tudi v pridelkih.

Samo kadar se določa pridelkovni odplatek ne po gotovinski ceni pridelka, ampak po določenem deležu skupnega pridelka, ondaj ne gre za rabojem, ampak za družabno pogodbo v zmislu § 1103. o. d. z. Izraz cena je zlasti povdarjati v slovenščini, kateri rabi izraz „rabokup“, — torej enak — kakor pri kupčiji.

Po pretresu posameznih glavnih znakov pojma o rabojemu se določa torej znanstveni pojem rabojema — kot dvostransko odplatna pogodba, glasom katere prepušča eden pogodnik drugemu določeno rabo, — izvzemši človeško delavno moč, — proti odplatku, po določeni časovni enoti, najčesče v gotovini. (§ 1093. o. d. z.)

5. Le-ta paragraf je važen še v nadaljnem oziru, določujoč: Lastnik more dati v rabojem svoje a) premičnine in b) nepremičnine, kakor c) tudi pravice; s čimer torej zakon sam — s temi naštevki v nekoliki meri pojasnuje pomen izraza: „neporabljive stvari“ k § 1090.

§ 1093. pa še nadalje določa: Lastnik pa more priti v položaj, da vzame v rabojem svojo lastno stvar, kadar pristojna rabojemna pravica drugemu. Zlasti je torej možno, da lastnik, ki je dal svoje zemljišče v rabojem, vzame dele tega zemljišča od rabojemca v podrabojem.

6. Rabojem delimo v najem (najm), — to je rabojem zlasti stana, obratovalnice, živine, posamezne

telesne stvari, vsak drugi rabojem imenujemo za kup, zlasti zakup zemljišč in raznih pravic (lovske pravice, gostilniške koncesije i. t. d.). Kadar je pa s hišo, — stanovanjem vzeti v rabojem tudi vrt, govorimo vendar o najemu, ker je rabojem vrta le postranska stvar. Istotako govorimo o zakupu, kadar je z zemljiščem rabokupljena tudi hiša, a je vendar hiša le postranska, zemljišče pa glavna stvar rabojema.

Za razliko med najemom in zakupom služi še en bistven znak.

Kdor najme stanovanje (hišo), — jo uporablja brez vsakega truda, brez vsakega obdelovanja. On samo predmet rabojema neposredno vživa s tem, da je v njem nastanjen on in morda tudi njegova živina, ali da je v njem spravljeno samo njegovo blago (prodajalna, obrtovalnica, skladišče).

Kdor pa vzame v zakup zemljišče, je hoče obdelovati, izkoriščati, s trudom in naporom dobivati zemljiške sadeže, ali istotako s trudom in naporom izrabljati zakupljene pravice (lov, ribarstvo, koncesijo) i. t. d.

7. Za sklenitev rabojemne pogodbe je treba — sporazuma strank:

- a) glede rabojemnega predmeta;
- b) glede odplatka, določenega po časovni enoti, — torej precej slično kakor pri kupni pogodbi, pri kateri zahteva zakon za sklenitev — sporazumni dogovor strank glede predmeta in cene; pri rabojemu je cena določena enotno po meri časovne enote, kakor pri kupčiji za nadomestljive stvari (genus) po enoti cene za liter, kg i. t. d.

Zanimivo je zakonovo izražanje v § 1054: Kadar sta se pogodnika dogovorila o bistvenosti rabojema, namreč o „stvari“ (predmetu) in o ceni; onda je pogodba povsem sklenjena in rabo stvari smatrati kupljeno. (Prihodnjič dalje.)

Vprašanja in odgovori.

1. Županstvo občine M.

Vprašanje:

Ali sme in more biti občina član pridobitne in gospodarske zadruge z neomejenim jamstvom? Ali ne prekorači občina svojega delokroga, če pristopi kot zadržnik k taki zadruzi v občini?

Odgovor:

Glasom § 28. občinskega reda za vojvodino Kranjsko spada v domače, t. j. tisto področje, v katerem sme občina, držeč se danih državnih in deželnih zakonov, sama zase po svoji volji ravnati in gospo-

dariti — sploh vse, kar se najprvo tiče občinskega prida ter se da v sami občini z njeno lastno močjo opraviti in izvršiti. V tem smislu spada v domače področje zlasti svobodna uprava občinske imovine. Sicer se v zakonu opisani namen pridobitnih in gospodarskih združenj (pospeševanje pridobitka ali gospodarstva njenih članov potom skupnega obratovališča ali pa potom dovoljevanja kredita, § 1. združnega zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70), ne krije z nalogami in nameni občinske zveze, vendar se pa ne more trditi, da leži pristop občine k pridobitni in gospodarski zadruzi, ki se ustanovi v občini,

izven občinskega delokroga, ker bi se ž njim (s pristopom občine) pospeševale koristi, ki so v tesni zvezi s koristmi občine. Seveda tak pristop ne spada k obveznim občinskim nalogam; na drugi strani se pa tudi ne more reči, da leži v pristopu ležeče podpiranje lastnih občanov ali velikega dela tistih izven interesne sfere občine. (Glej odločbo c. kr. upravnega sodišča z dne 24. novembra 1916, št. 13.313, Budw. 11.619 A.).

Ker pa prevzame občina s pristopom k pridobitni in gospodarski zadrugi z neomejenim jamstvom jamstvo za vse obveznosti zadruge, v kolikor niso pokrite z aktivami zadruge, solidarično z vsemi drugimi zadržniki in sicer s celo svojo imovino, je treba za veljavnost dotičnega občinskega sklepa izposlovati pritrđitev deželnega odbora (§§ 89. in 90. občinskega reda).

V tem oziru je dež. odbor že zavzel načelno stališče v okrožnici z dne 7. februarja 1913, št. 11770, ki se glasi:

„Deželni odbor je opazil, da je še vedno mnogo občin, ki najemajo svoja posojila pri zadrugah z omejenim ali neomejenim jamstvom. Take zadruge smejo po določitih združnega zakona dati posojila le svojim članom in članicam. Ako hoče tedaj občina dobiti pri takem zavodu posojila, mora postati članica zadruge, ter s tem prevzeti tudi jamstvo za vse združne obveznosti bodisi s celim svojim premoženjem ali le z gotovim zneskom.

Z ozirom na to opozarja deželni odbor vsa županstva, da ne dovoli v nobenem slučaju, da bi se najelo posojilo pri kakem zavodu na ime občine, in da morajo vse one občine, ki imajo posojila najeta, pri teh zadrugah članstvo odpovedati ter vzeti posojilo pri takih denarnih zavodih, kjer občini ni treba prevzemati jamstva tudi za druge zavodove obveznosti“. Kljub temu pa je deželni odbor naredil v par slučajih izjemo, zlasti pri malih in čistih rajfajznovkah.

2. Cestni okrajni odbor kamniški v Komeni.

Vprašanje:

Deželna cesta II. vrste Duplica-Radomlje-Brdska

meja je pri hiši F. K. v R. komaj tri metre široka. Imenovana hiša je krita s kamenitimi ploščami. Pri vsakem snegu se udere cela množina snega s strehe na cesto in ovira promet. Hiša stoji že mnogo let. Ali se zamore lastnik te hiše prisiliti, da napravi na strehi snežni prestrežek?

Odgovor:

Pri presoji vprašanja o napravi snežnih prestrežkov ali držajev prihajajo v poštev seveda predvsem stavbni predpisi. Po § 49. stavbnega reda za Kranjsko se morajo snežni držaji narediti na vseh novih hišah v mestih, ki so obrnjene proti ulicam. Kaj pa na deželi? V stavbnem redu v tem oziru ni nobene določbe, pač pa jo ima občinski red za Kranjsko, ki določa v § 28. da je dolžnost župana skrbeti za varnost osebe in lastnine ter za varnost in nemotenost prometa na javnih cestah in potih v občini. Župan ima torej skrbeti za primerna sredstva, da se javna varnost v občini zasigura. Vašo zadevo je torej izročiti županstvu v R. kot pristojni oblasti, ki bo imelo preiskati, v koliko je na dotičnem kraju varnost osebe in prometa vsled snega, kadar se udere s strehe, ogrožena. Če je treba, da se izvrši komisijonalni ogled na mestu, bo imel župan k tistemu pravočasno povabiti zastopnika cestnega okrajnega odbora in kakega nepristranskega izvedenca ter seveda lastnika F. K., da se ugotovi dejansko stanje. O dotičnem ogledu bo napraviti zapisnik, ki ga podpišejo vsi udeleženci. Če bo župan na podlagi tega ogleda spoznal, da je treba na strehi F. K. kake naprave proti udiranju snega, bo lastnika pismeno v to pozval. V dotičnem županskem odloku pa je izrecno navesti, da je proti tistemu dopuščena pritožba tekom 14 dni po prejemu i. s. na občinski odbor. Za slučaj pa, da bi županstvo cestnemu okrajnemu odboru naznanilo, da naprava kakega snežnega prestrežka ni potrebna, ima tudi cestni okrajni odbor pravico do nadaljne pritožbe i. s. tekom 14 dni na občinski odbor, proti sklepu občinskega odbora pa na deželni odbor.

Iz deželnega odbora.

Nadaljnje pobiranje davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin v letu 1918.

Deželni odbor je glede nadaljnega pobiranja prirastka na vrednosti nepremičnin v letu 1918 v svoji seji z dne 15. decembra 1917 sklenil, kakor sledi:

„Po zakonu z dne 4. junija 1912, dež. zak. št. 34, vpeljana deželno in občinsko davščino od prirastka na vrednosti nepremičnin je do 31. decembra 1918 po določitih navedenega zakona začasno nadalje pobirati.“

Glasom ukaza c. kr. finančnega ministrstva z dne 29. decembra 1917, št. 221.916, dobil je ta sklep Najvišje odobrilo.

Deželne priklade v letu 1918.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je z Najvišjim odločilom z dne 26. decembra 1917 najmilestneje blagovolilo potrditi sklep deželnega odbora kranjskega z dne 24. novembra 1917 glede nadaljnega

pobiranja 145% deželne priklade na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa, vštevši 20% izredno državno doklado v mestu Ljubljani, nadalje doklade na vse neposredne davke, izvzemši dohodninski davek in pridobninski davek krošnjarjev, in sicer v izmeri 55% pri realnih davkih in pri splošnem pridobninskem davku IV. razreda, in v izmeri 75% pri vseh ostalih davkih, v letu 1918, vendar pa z omejitvijo, da pravica za pobiranje deželne priklade na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ugasne, kakor hitro stopijo v veljavo nova zakonita določila glede obdačenja vina, vinskega in sadnega mošta.

Oddaja sadnega drevja.

Iz deželne drevesnice v Mokricah na Dolenjskem se bo prihodnjo spomlad oddalo kakih 6000 visokodebelnih jablan (kanadka, voščenska, ananasova reneta, Baumanova reneta in še nekaj drugih namiznih vrst), 1000 cepljenih domačih češpelj in 1000 pritličnih hrušk. — Drevje je namenjeno predvsem za krški okraj in nekatere bližnje občine novomeškega okraja. Oddajalo se bo za najbližje občine na licu mesta v drevesnici v Mokricah, za bolj oddaljene pa tudi v Kostanjevici, Št. Jerneju in Leskovcu pri Krškem. V te kraje bodo morali naročniki sami priti po drevje ali poslati ponje. Naročniki iz ene in iste vasi ali bližnjih krajev pošljejo lahko skupnega voznika. Po železnici se drevje ne bo oddajalo. Dnevi za oddajanje se bodo določili in pravočasno objavili pozneje. Naročbe na sadno drevje sprejema kulturni urad deželnega odbora v Ljubljani. Kdor torej namerava kupiti večje ali manjše število drevesc, naj se čimpreje, najkasneje pa do konca februarja 1918, obrne na deželni odbor v Ljubljani z dopisnico, kjer naj navede, koliko drevesc želi, katere vrste in kam bo prišel ali poslal ponje. Z vsako naročbo je poslati 10 kron are. Ostali znesek bo plačati pri sprejemu dreves. Cena za drevo I. vrste 2 K 50 h, II. vrste 2 K. Pritlično drevje po 3—4 K.

Žrebanje obveznic 4 $\frac{1}{2}$ % kranjskega deželnega posojila iz leta 1917.

Dne 2. januarja 1918 so bile izžrebane nastopne obveznice 4 $\frac{1}{2}$ % deželnega posojila iz leta 1917:

2 komada po 10.000 K i. s.: 6, 8.

19 komadov po 2.000 K i. s.: 4, 98, 292, 298, 333, 508, 522, 549, 578, 659, 661, 662, 758, 766, 782, 791, 969, 1021, 1031.

11 komadov po 1.000 K i. s.: 60, 88, 152, 250, 315, 364, 551, 585, 651, 661, 714.

15 komadov po 200 K i. s.: 129, 158, 295, 298, 468, 527, 554, 718, 724, 733, 739, 762, 800, 912, 954.

Navedene obveznice bo izplačevala kranjska deželna blagajna v Ljubljani od dne 1. aprila 1918 dalje

v imenski vrednosti; izplača pa jih tudi s kuponi vred tri mesece pred doteklom rokom proti plačilu 4 $\frac{1}{2}$ % eskomptne pristojbine.

Žrebanje obveznic 4% kranjskega deželnega posojila iz leta 1888.

Dne 2. januarja 1918 so bile izžrebane nastopne obveznice 4% deželnega posojila:

3 komadi po 20.000 K i. s.: 24, 40, 78.

3 komadi po 10.000 K i. s.: 16, 18, 86.

70 komadov po 2.000 K i. s.: 6, 10, 69, 75, 179, 188, 203, 223, 306, 323, 396, 472, 475, 476, 484, 503, 505, 535, 541, 565, 573, 580, 612, 639, 657, 677, 692, 703, 711, 751, 816, 841, 842, 849, 880, 903, 911, 930, 1022, 1033, 1058, 1116, 1151, 1165, 1179, 1349, 1363, 1435, 1467, 1534, 1539, 1585, 1652, 1678, 1703, 1717, 1781, 1801, 1805, 1824, 1836, 1885, 1915, 1916, 1922, 1982, 2013, 2023, 2099, 2121.

163 komadov po 200 K i. s.: 1, 45, 68, 78, 100, 110, 116, 118, 139, 142, 143, 149, 152, 153, 192, 195, 199, 213, 240, 264, 283, 284, 300, 326, 338, 361, 407, 417, 470, 488, 511, 525, 529, 533, 543, 546, 561, 562, 593, 594, 636, 645, 660, 668, 675, 691, 721, 736, 737, 749, 756, 813, 839, 845, 852, 878, 882, 892, 924, 942, 980, 991, 997, 1051, 1065, 1085, 1136, 1181, 1243, 1255, 1258, 1263, 1285, 1292, 1308, 1329, 1336, 1374, 1375, 1404, 1507, 1520, 1529, 1530, 1531, 1556, 1560, 1561, 1611, 1621, 1634, 1684, 1699, 1719, 1722, 1824, 1830, 1834, 1901, 1915, 1920, 1946, 1978, 2063, 2078, 2088, 2105, 2114, 2129, 2146, 2156, 2161, 2168, 2189, 2201, 2212, 2213, 2230, 2242, 2256, 2271, 2290, 2306, 2328, 2371, 2378, 2388, 2430, 2462, 2495, 2512, 2516, 2521, 2523, 2536, 2540, 2549, 2564, 2625, 2705, 2716, 2729, 2770, 2778, 2791, 2795, 2798, 2804, 2810, 2833, 2845, 2847, 2853, 2857, 2864, 2866, 2911, 2920, 2938, 2951, 2965, 2973, 2988.

Navedene obveznice bo izplačevala kranjska deželna blagajna v Ljubljani od dne 1. julija 1918 dalje v imenski vrednosti; izplača jih pa tudi s kuponi vred tri mesece pred doteklom rokom proti plačilu 4% eskomptne pristojbine.

Od prej izžrebanih obveznic 4% deželnega posojila so doslej neizplačane nastopne obveznice:

po 20.000 K štev.: 26.

po 2.000 K štev.: 1028, 1079, 1546, 1547, 1550, 1894.

po 200 K štev.: 77, 111, 308, 360, 575, 648, 1068, 1069, 1340, 1603, 1641, 1644, 1975.

Zvišane oskrbovalne takse v občnih javnih bolnišnicah na Kranjskem.

Glasom razglasa c. kr. deželnega predsednika v vojvodini Kranjski z dne 13. decembra 1917, št. 36.846, dež. zak. št. 59 iz l. 1917, so se dogovorno s kranjskim deželnim odborom določile oskrbovalne takse v

javnih bolnišnicah na Kranjskem, počenši s 1. januarjem 1918 do nadaljnjega za osebo in dan sledeče:

Zapor. št.	Ime bolnišnice	Oskrbovalna taksa					
		I.		II.		III.	
		razred					
		K	h	K	h	K	h
1	Deželna bolnica (s porodnišnico) v Ljubljani	15	—	10	—	5	—
2	Cesarja Franca Jožefa I. občinska bolnica v Krškem	—	—	8	—	4	—
3	Cesarice Elizabete ženska bolnica v Novem mestu	12	—	8	—	4	—
4	Cesarja Franca Jožefa I. distriktna bolnica v Postojni	—	—	8	—	4	—

Oskrbovalna taksa za kranjsko deželno blaznico na Studencu.

Dogovorno s c. kr. deželno vlado v Ljubljani se je glasom razglašala deželna odbora vojvodine Kranjske z dne 21. decembra 1917, št. 14.856, dež. zak. št. 60, oskrbovalna taksa v kranjski deželni blaznici, pričeni s 1. januarjem 1918 do nadaljnjega za osebo in dan določilo sledeče:

Oskrbovalna taksa	I. razreda	na	12 K.
"	II.	"	8 "
"	III.	"	4 "

Proračuni zdravstvenih okrožij.

V zmislu točke 2. § 4. zakona z dne 27. oktobra l. 1900. dež. zak. št. 27. ima zastop zdravstvenega okrožja vsako leto ustanoviti proračun dohodkov in stroškov za zdravstvene namene ter skrbeti za pokritje primanjkljaja, če je treba z dokladami v zmislu § 73. obč. reda. To stvar je treba vsako leto pravočasno urediti. Ker je še več zdravstvenih zastopov, ki tega do danes še niso storili, se vsi tisti opozarjajo, da takoj sestavijo proračun zdravstvenega okrožja za l. 1918. ter ga, opremljenega z vsemi potrebnimi prilogami (potrdila županstev o razpoložljivosti proračuna ter o razglasu sklenjene doklade, zapisnik seje in izkaz davkov), čimprej pošljejo deželnemu odboru v odobritev.

Zastopniki deželnega odbora pri obrtnih nadaljevalnicah.

V šolskem odboru obrtnih nadaljevalnic je deželni odbor za prihodnjo poslovno dobo imenoval sledeče gg. kot svoje zastopnike:

- Za Postojno: Franceta Vilharja, posestnika in ključavničarskega mojstra v Postojni;
- za Ribnico: Alojzija Klavsca, posestnika v Gorenji vasi;
- za Metliko: Jožefa Vukšiniča, gostilničarja in lesnega trgovca v Metliki;
- za Kamnik: Jerneja Čenčiča, nadučitelja v pokoju v Kamniku;

za Mengeš: Franceta Orla, župana in posestnika v Mengšu;

za Radoljco: Vinkota Resmana, usnarja in posestnika v Radoljci;

za Bled: dr. J. Benedika, okrožnega zdravnika na Bledu;

za Kropo: Valentina Oblaka, župana na Kropi;

za Vrhniko: Ivana Tomšiča, krojaškega mojstra v Vrdu pri Vrhniki;

za Št. Vid nad Ljubljano: Ivana Berganta, mizarskega mojstra v Dravljah;

za Tržič: Josipa Potokarja, župnika v Tržiču;

za Kranj: Jerneja Kušlana, trgovca v Kranju;

za Škofjo Loko: Josipa Hafnerja, župana in posestnika v Škofji Loki.

Veseliški davek v Ljubljani.

V seji dne 20. novembra 1916 je bil deželni odbor storil sklep, s katerim se je mestni občini ljubljanski dovolilo provizorno in proti naknadni odobritvi deželnega zbora pobiranje veseliškega davka po določilih, sprejetih v javni seji občinskega sveta ljubljanskega dne 19. septembra 1916, od 1. januarja 1917 dalje.

Ta sklep je zadobil z odločilom z dne 14. marca 1917 Najvišje odobrenje z omejitvijo vendar, da se sme napominani davek pobirati samo v letu 1917.

V seji dne 6. novembra 1917 pa je občinski svet ljubljanski sklenil, da je prositi za podaljšanje pravice za pobiranje tega davka za leta 1918, 1919 in 1920.

Deželni odbor je tozadevno sklenil v svoji seji dne 19. novembra 1917:

Z ozirom na obstoječe okoliščine, ki izključujejo nado, da bi bil deželni zbor vojvodine Kranjske sklican v doglednem času in bi mogel pravočasno dati mestni občini ljubljanski po § 81. za dež. stolno mesto Ljubljano veljavnega občinskega reda dovoljenje za pobiranje takozvanega veseliškega davka, dovoljuje deželni odbor provizorno in proti naknadni odobritvi deželnega zbora, da sme mestna občina ljubljanska tudi v letih 1918, 1919 in 1920 pobirati po določilih, sprejetih v javni seji občinskega sveta ljubljanskega dne 19. septembra 1916, od vseh prireditelj v mestnem ozemlju z vstopnino, dalje od razstav in enakih podjetij poseben davek v prid mestnemu ubožnemu zakladu.

Ta sklep je dobil Najvišje potrjenje (26. decembra 1917) z začasno omejitvijo dovolitve na leto 1918.

Naklada na najemniške prihodke za trg Ribnica.

Z ozirom na to, da v sedanjih razmerah ni pričakovati, da bi mogel deželni zbor občini Ribnica, ki je sklenila, da se za pokritje primanjkljaja v proračunu

gospodarskega odbora v trgu Ribnica za leto 1917 pobira po davčni občini Ribnica v letih 1917 in 1918 posebna 5% naklada na hišno najemnino, dati svoje privoljenje po smislu § 81. občinskega reda, je deželni odbor v seji dne 19. novembra 1917 — proti posledobnemu odobrenju deželnega zbora — provizorno dovolil, da se po trgu t. j. davčni občini Ribnica pobira za leti 1917 in 1918 5%-na naklada na vsako krono napovedane odnosno uradno popravljene najemščine.

To naklado morajo plačevati tudi hišni posestniki od stanovanj, ki jih sami rabijo, nadalje od stanovanj, ki so sicer dana v najem, ki pa v smislu § 1, lit. B,

zakona z dne 9. februarja 1882, drž. zak. št. 17, hišno-najemnemu davku niso podvržena, kakor tudi uživalci uaturalnih stanovanj, in sicer na odmerni podlagi, kakor jo bo določila v ta namen od občinskega odbora izvoljena komisija.

Prosti te naklade so vsi prostori, od katerih ni predpisan noben hišni davek.

Natančnejše določbe o pobiranju te naklade izda deželni odbor sporazumno s c. kr. dež. vlado zaslišavši poprej gospodarski odbor v Ribnici.

C. kr. deželno predsedstvo v Ljubljani se je naprosilo, da izposluje temu sklepu Najvišje odobrenje.

Razno.

Obrtna šola za invalide v Ljubljani. Dne 10. januarja 1918 se je otvorila v Ljubljani popolno organizirana obrtna invalidska šola, ki jo je ustanovilo ministrstvo za javna dela v sporazumu in s podporo vojaške višje oblasti. Vodstvo novega zavoda je ministrstvo poverilo ravnatelju c. kr. državne obrtne šole. Ker so poslopja državne obrtne šole večinoma še v vojaški porabi, je poveljstvo soške armade postavilo tri posebne barake za invalidsko šolo. Te lične in primerno opremljene zgradbe stoje pred poslopjem državne obrtne šole in obsegajo prostore za upravo, za delavniški in za teoretični pouk. Invalidska šola ima namen, vojakom, ki se vračajo bolni ali poškodovani v domovino, nuditi priliko, da se temeljito in vsestransko izobrazijo in da spopolnijo in razširijo svoje znanje ali pa da se izvežbajo v svojem nekdanjem poklicu in se celo posvetijo novemu poklicu; strokovna izobrazba se jim nudi v najintenzivnejši izmeri in povsem individualno, tako da si pribore v kratkem času boljše in tudi nove pogoje za zaslužek. Pouk na invalidski šoli obsega najprej one predmete, ki so zastopani v učnem načrtu državne obrtne šole; ti so: 1. stavbni obrti (zidarski, tesarski in kamnoseški obrt); 2. mehanično-tehnični obrti (kovaški, ključavničarski, strugarški, mehanični obrti); 3. elektrotehniko; 4. stavbno in pohištvno mizarstvo in lesno strugarstvo; 5. lesno in kameno kiparstvo, modeliranje in pozlačevanje; 6. splošno izobraževalne predmete, kakor slovenski in nemški jezik, računstvo, kalkulacijo, pisanje, osobito z levo roko. Izmed obrtov, ki se običajno ne poučujejo na državni obrtni šoli, pridejo v poštev: knjigoveški obrt, krojaštvo, čevljarstvo in pletarstvo. Vsled mnogih težkoč, ki se pojavljajo še vedno pri nabavi orodja in materijala in pri dobavi učnih moči, so se dne 10. januarja 1918 otvorili le naslednji oddelki: tečaj za mehanično tehnične obrte, osobito za ključavni-

čarstvo, oddelek za stavbno in pohištvno mizarstvo in strugarstvo, za lesno in kameno kiparstvo in splošno izobraževalni tečaji. Ostali oddelki pridejo pozneje na vrsto. V invalidsko šolo se sprejemajo invalidi, ki se nahajajo še po vojaških zdraviliščih, ortopedičnih zavodih, kopeljih itd., ki stoje torej pred superarbitracijo. Takim invalidom se je za sprejem oglasiti pri neposrednem poveljniku, ki potem primerno ukrene, da pride invalid v šolo. Umeje se, da dobi za čas svojega šolanja popolno vojaško preskrbo. V šolo pa vstopijo lahko tudi taki invalidi, ki so že odpuščeni od vojakov in superarbitrirani. Dotični invalidi se morajo zgledati pri svojem županstvu ali pri okrajnem glavarstvu in prinesiti s seboj svoje vojaške izkaze. Župan oziroma okrajni glavar sporoči prigrasitev c. kr. deželni komisiji za preskrbo vračajočih se bojniki v Ljubljani, ki potem izposluje pri vojaškem poveljništvu, da invalida reaktivirajo, t. j. postavijo zopet v vojaški stan, seveda le za toliko časa, dokler traja šolanje. Vpoklicani invalidi dobe med obiskovanjem šole ravno tako popolno vojaško oskrbo, obdrže pa poleg tega tudi vse svoje invalidske pristojbine, kakor invalidsko penzijo, ranjeniško ali osebno doklado itd. Vsa potrebna pojasnila glede uredbe invalidske šole in glede sprejemanja vanjo daje ravnateljstvo državne obrtne šole v Ljubljani.

Podpis VII. avstrijskega vojnega posojila. VII. vojnega posojila se je podpisalo 6.044,182.000 K. Vsote, ki so jih podpisali pri armadi na bojišču, še niso natančno znane.

Promet s čevlji. V zmislu naredbe c. kr. trgovskega ministrstva z dne 13. decembra 1917, drž. zak. št. 482, se sme novo kakor staro obuvalo prodajati porabnikom izključno le proti izkaznicam. V splošnem veljajo slične določbe kot pri prometu z blagom in obleko. Do definitivne ureditve bo v najnujnejšem

slučaju izdajala izkaznice za mesto Ljubljana „Deželna poslovalnica za preskrbo prebivalstva z obleko“ (Šolski drevored št. 2), na deželi pa pristojna okr. glavarstva,

Najvišje cene za nadrobno prodajo suhega sadja. V zmislu ukaza c. kr. dež. predsednika za Kranjsko z dne 3. januarja t. l. se pri nadrobni prodaji suhega sadja ali slivove (češpljeve) čežane, t. j. pri neposredni oddaji samoporabnikom naslednje najvišje cene ne smejo prekoračiti: 1) Suha jabolka, in sicer: za jabolčne zrezke in krljke kg K 5.60. 2) Suhe hruške, in sicer: a) za velike suhe hruške, cele ali razrezane K 5.80, b) za suhe hruške srednje velikosti, cele ali razrezane K 4.60, c) za male suhe hruške, cele sadove K 3.40, d) za suhe lesnike K 2.76. 3.) Suhe slive (češplje), in sicer: a) za originalno blago, to je za sadove brez poškodb (brez ozira koliko jih gre na kilogram) K 3.12, b) za odbirek K 2.56, c) za dvakrat presušene (preparjene) suhe slive (v zabojih) K 4.04. 4.) Slivova (češpljeva) čežana, in sicer: za dobro kuhano blago, brez koščic in smoda narejeno iz svežih češpelj K 3.88. Te cene veljajo seveda za en kilogram dobro posušenega trpežnega blaga tuzemskega ali inozemskega izvora. Prestopke tega ukaza kaznuje politično okrajno oblastvo in sicer z zaporom do 6 mesecev, če ne spadajo dejanja še pod strožjo kazen. Poleg te kazni se pa sme naložiti tudi denarna kazen do 10.000 K. Kazen v tej izmeri pa ne zadene samo storilca, temveč tudi tistega, ki drugega k takemu dejanju napeljuje, ali ki sodeluje pri njegovi izvršitvi. Blago, odnosno izkupiček blaga, na katero se nanaša kaznivo dejanje zapade v prid države, brez ozira na to, če je tisto last storilca ali ne. Ukaz je stopil v veljavo z dnem razglasitve.

Najvišje cene za prodajo mleka. Pri prodaji neposnetega mleka v ozemlju mesta Ljubljane se naslednje najvišje cene ne smeje prekoračiti: 1. kadar prodaja pridelovalec neposrednim porabnikom in se dostavi mleko na dom, za liter 60 vin.; 2. v nadrobni prodaji: a) za prodajo „Mlekarske zveze“ v Ljubljani za liter 66 vin., b) za druge obrtne prodaje za liter 60 vin. V vseh drugih delih dežele se pri prodaji neposnetega mleka v hlevu ne sme prekoračiti cena 50 vin. Prestopke tega ukaza kaznuje politično okrajno oblastvo z denarjem do 5000 kron ali z zaporom do šest mesecev, ako dejanje po obstoječih zakonih ne spada pod strožjo kazen. Kdor napeljuje k takemu dejanju ali sodeluje ob njega izvršitvi, se enako kaznuje.

Obdarovanje vdov in sirot v vojni padlih junakov po odboru za vojne vdove in sirote letos kot tudi v bodoče odpade. Kot je znano, se je ta odbor

sestavil l. 1915. iz zastopnikov vseh strank in je imel namen za božič obdarovati vdove in sirote kranjskih v boju za domovino padlih junakov. Odbor je v ta namen razdelil med priglašene vdove in sirote v dveh letih okrog 70.000 K. Letos kot tudi zanjeprej ne izvrši ta odbor nobene akcije več. Vse karitativno skrbstvo za vojne vdove in sirote spada od sedaj naprej v delokrog društva: „Kranjsko deželno društvo c. kr. avstrijskega zaklada za vojaške vdove in sirote ter za varstvo otrok in mladinsko skrbstvo v Ljubljani“, ki se je ustanovilo v drugi polovici lanskega leta pri tukajšnji c. kr. deželni vladi.

Število čebelarjev na Kranjskem in v Avstriji sploh. Po štetju l. 1910 je bilo na Kranjskem 5894 čebelarjev. Po stanovih jih je pripadalo kmetijskemu stanu 5277, obrtnemu 271, trgovskemu 121 in drugim stanovom 224. — Čez zimo so imeli čebelarji sledeče število panjev in sicer 3146 čebelarjev po 1 do 5 panjev, 1523 čebelarjev od 6 do 10 panjev, 527 čebelarjev od 11 do 20 panjev in 398 čebelarjev nad 20 panjev. V celi Avstriji pa je bilo l. 1910 208.164 čebelarjev in sicer:

na Nižje Avstrijskem	15.351
„ Gor.	19.102
„ Solnograškem	3.831
„ Štajerskem	25.968
„ Koroškem	7.301
„ Kranjskem	5.894
„ Primorskem	2.946
„ Tirolskem	10.201
„ Predarlskem	2.085
„ Češkem	56.002
„ Moravskem	16.308
v Šleziji	3.562
„ Galiciji	29.852
„ Bukovini	4.395
„ Dalmaciji	5.366.

Listnica uredništva in upravnistva.

Današnji številki smo priložili poštno-hranilnične položnice. Cenjene naročnike prosimo, da nam naročnino 6 K za l. 1918. takoj dpošljejo. Nekaterim smo poslali prvo številko „Samouprave“ na ogled. Kdor je ne vrne, se bo smatral za naročnika.

Županstva, cestne okrajne odbore, zdravstvene zastope itd. vabimo, da nam povedo svoje težnje, nam dopisujejo in pošiljajo v objavo zlasti take sklepe, ki so važne vsebine in katere naj bi posnemali tudi drugi.

Kranjska deželna banka v Ljubljani

v deželnem dvorcu — vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{0}{10}$

brez vsakega odbitka obresti se pripisujejo glavnici **polletno**. Vloge v tekočem giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom, v

$4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

$4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$.

Najugodnejše in najvarnejše se nalaga denar v pupilarno varnih $4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ komunalnih zadolžnicah in $4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ zastavnih listih kranjske deželne banke. Obrestovanje več kot $4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ letno brez vsakega odbitka.

Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska.

Uradne ure za stranke vsak delavnik dopoldne od pol 9.
do 1. ure popoldne.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani,

v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure popoldne in jih obrestuje po

$4\frac{1}{4}\frac{0}{10}$

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako, da dobe

le-ti od vsakih 100 K čistih 4 K 25 h na leto.

Vloge v Ljudski posojilnici so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Ljudska posojilnica sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi na amortizacijo ali brez nje, tudi na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev.

Menice se eskomptujejo najboljše. — Rezervni zakladi znašajo okroglo K 800.000. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1915 23 milijonov kron.

KATOLIŠKA BUKVARNA v Ljubljani

Perutninar.

Mesečnik za umno perutninarstvo in rejo vseh malih domačih živali. Urejeval A. Lehrman. Ta koristen list je izhajal v letih 1906 do 1908; dobita se prva dva letnika po K 2:70 in 7 številki tretjega letnika za K 2.—

Knjiga uradnih vlog.

Obrazi političnih, vojaških, finančnih (davčnih), sodnih in drugih uradnih vlog. Sestavil Janko Dolžan. Cena 3 K, vezano 4 K. — Knjiga je najboljša pomoč za sestavo različnih prošelj in vlog. Razdeljena je v štiri glavne dele: I. Politične in vojaške vloge. — II. Finančne in davčne vloge. — III. Sodne vloge s šestimi pododdelki. — IV. Razne druge vloge. — Kar pojasnjuje druge knjige v v dolgih razpravah, pove ta knjiga na eni strani s praktičnim, naravnost porabnim vzorcem. Služi vsem stanovom in potrebam.

Govedoreja.

Spisal Rado Legvart. Cena K 3:80. Knjigo je spisal strokovnjak s temeljitim teoretičnim študijem in dolgoletno praktično skušnjo, zato se bo iz nje mnogo naučil vsak živinorejec, kateremu je na tem, da zboljša živinorejo. Knjiga je opremljena z mnogimi finimi slikami.

Pravice vpoklicancev v vojno službovanje

in njih družin do vzdrževalnin, podpor in preskrbin. Cena 50 vin. — Vsakdo, ki se čuti prikrajšanega v vojnih podporah, najde v tej knjigi različne vzorce za prošnje, katere mu je vložiti, da dobi to, kar mu je po postavi zajamčeno.

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga. Spisal dr. Fr. Mohorič. Cena K 2:80. Občinska posredništva imajo namen preprečiti tožbe in pravde, ki so že marsikoga pripravile ob vse in delajo na to, da se že doma doseže poravnava med prepirajočimi se strankami. Zupanom, zaupnikom teh posredništev itd. je knjiga nujno potrebna.

Dohodnina.

Določbe o dohodninskem davku po zakonu o osebnih davkih z dne 25. okt. 1896, drž. zak. št. 220, in po osebnodavčni noveli z dne 23. jan. 1914, drž. zak. št. 13. Cena K 1:60, vez. K 2:20. Sestavil Valentin Žun. — Za sestavo dohodninske napovedi, katero mora davčni obvezanec vsako leto meseca januarja predložiti davčni oblasti, bo ta lahko umljiva in s praktičnimi vzorci opremljena knjiga izborna služila. Olajšala bo delo in prihranila marsikaj na davčnih izdatkih. Malokomu so namreč znane določbe glede dovoljenih odbitkov, katere mora v napovedi uveljaviti, da se mu dovolijo olajšave in zniža davčni postavek.

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI,

Dunajska cesta št. 19 (Medjatova hiša v pritličju),

sprejema: 1. zavarovanja poslopij, pre-
mičnin in pridelkov proti požarni škodi, in
2. zavarovanje zvonov proti požaru in proti
prelomu.

Ta edina domača slovenska zavarovalnica se odlikuje po nizkih cenah in točnosti izplačevanja odškodnine. — Postavno vloženi ustanovni zaklad in rez. zaklad jamčita za popolno varnost.

Svoji
k
svojim!

ZADRUŽNA TISKARNA v LJUBLJANI

registrovana zadruga z omejeno zavezo

se priporoča cenj. občinskim uradom in slavnim županstvom za izvršitev vsakovrstnih uradnih tiskovin, pismenega papirja, kuvertov i. t. d. — Zaloga tiskovin za občinske volitve in posredo-

valne urade, c. kr. notarje in odvetnike. — Zaloga tiskovin za hranilnice in posojilnice, konsumna društva, mlekarske, živinorejske, kmetijske in strojne zadruge.

Cene zmerne!

Naročila se izvršujejo točno in solidno!